

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY

NATIONAL LIBRARY OF THE
CZECH REPUBLIC

MISCELLANEA

ODDĚLENÍ RUKOPISŮ A STARÝCH TISKŮ

THE MANUSCRIPTS AND EARLY PRINTED
BOOKS DEPARTMENT

(18)

2003–2004

Praha 2005

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Miscellanea : Národní knihovna České republiky, Oddělení rukopisů a starých tisků = National Library of the Czech Republic, the Manuscripts and Early Printed Books Department. (18), 2003–2004. – Praha : Národní knihovna ČR, 2005. – 500 s.

ISBN 80-7050-466-8

091 * 094 * 930.85:08/09 * 026/027(091) * (437.3)

- rukopisy – Česko
- staré tisky – Česko
- knižní kultura – Česko
- knižní kultura – dějiny
- dějiny knihoven – Česko
- sborníky

09 – Rukopisy, prvotisky, staré tisky. Vzácná a pozoruhodná díla

Poznámka

Odborná redakce ukončena v prosinci 2004.

Redakce Miscellanei se omlouvá čtenářům i příspěvkatelům za rozkolísanost normy v citacích poznámkových aparátů. U většiny příspěvků bylo ponecháno z technických a časových důvodů ještě tradiční citování literatury běžné v české odborné literatuře.

Mezinárodně platné normy – ISO 690:1987: Bibliographic references (od 1. 1. 1997 platné i pro Českou republiku: ISO 690:1987) a ISO 690-2:1997: Bibliographic references to electronic documents (od 1. 2. 2000 platné i pro Českou republiku: ČSN ISO 690-2) akceptovaly pouze některé příspěvky.

Od příštího čísla sborníku hodlá redakce normy citací uvést do souladu s těmito normami a prosí tak všechny potencionální příspěvatele, aby své příspěvky napříště zasílali s poznámkovým aparátem upraveným již podle těchto norem. Stručné požadavky na citaci budou příspěvkatelům zaslány.

(-jk)

© Národní knihovna ČR, 2005

ISBN 80-7050-466-8

Theoretically, the chronicler Cosmas of Prague when writing his *Chronicon Bohemorum* would have read „*Historia ecclesiastica gentis Anglorum*“ by Bede the chronicler (called Venerabilis, the Venerable Bede, †735), as he seems not to have known the work by Donatus. Bede is known as the earliest of medieval authors to use the phrase „*milk and honey*“ and for his *Historia*, he draw upon the work by Isidor of Sevilla (7th century AD), the work by a late Roman polyhistorian Gaius Julius Solinus (3rd century AD), and upon „*Historia Naturalis*“ by the Roman polyhistorian Pliny „the Elder“ (1st century AD). However, these works do not include the mentioned phrase.

Attributed to Moses, the phrase „*milk and honey*“ has got the roots in the very Bible (even though with alterations). Chronicles and poetry between the 8th and 12th centuries provably refer to biblical sources.

Translated by Jaroslava Nováková

RODINNÁ KRONIKA VÁCLAVA VILÉMA CETENSKÉHO Z CETNĚ A JEHO POTOMKŮ Z LET 1677–1769 V RUKOPISE XXIII F 93

Milada Svobodová, Národní knihovna České republiky,
Praha

Během katalogizace rukopisného fondu pražské lobkowiczské knihovny jsem při pročitání inventáře, pořízeného po smrti knížete Augusta Longina v roce 1842,¹ narazila u rukopisu MS 516 na zápis „*Familien–Denkbuch in böhmischer Sprache in Samet gebunden*“. Následující prohlídka rukopisu, stojícího dnes v Národní knihovně na sign. XXIII F 93, ukázala, že jde o česky psanou rodinnou kroniku, vedenou po tři generace v letech 1677–1769, jež přináší dosud neznámé údaje o rytířských rodech Cetenských z Cetně, Hozlaurů z Hozlau, Schwarzenwolffů a Chlumčanských z Chlumčan a z Přestavlk.

O zakladateli této rodinné kroniky, rytíři Václavu Vilémovi Cetenském z Cetně, toho dnes bohužel mnoho nevíme. August Sedláček se domníval, že žil v letech 1678–1720 a jeho rodiči byli pravděpodobně Bedřich Arnošt Cetenský z Cetně, který je k roku 1659 doložen jako kapitán císařské armády, a Anna Barbora Hozlaurka z Hozlau. Děd Václav, jenž měl za manželku Krizeldu Talackovnu z Ještětic, zemřel po roce 1630 v exilu v Žitavě, poté co v pobělohorských konfiskacích přišel o polovinu svých statků Vinařice a Ledce. Zbývající polovina majetku byla rodině Cetenských proplacena teprve v roce 1674.² Naproti tomu Antonín Rybička dříve správně uvedl, že v roce 1678 se Václav Vilém nenarodil, ale jako již dospělý skládal předepsanou přísahu věrnosti u české dvorské kanceláře.³

Díky rodinné kronice, kterou si tento Cetenský vedl v letech 1677–1704, můžeme dané údaje podstatně zpřesnit a doplnit. Nevíme, kdy se Václav Vilém narodil, jeho otcem však byl skutečně Bedřich Arnošt Cetenský z Cetně, jenž zemřel 15. 3. 1688 ve věku 72 let a byl pohřben na Novém Městě pražském u sv. Petra na Poříčí. Jméno matky neznáme, asi zemřela ještě před založením rodinné kroniky. V době, kdy Václav Vilém skládal u české dvorské kanceláře onu přísahu věrnosti, byl již ženat. Sňatek s pannou Annou Barborou Hozlaurkou z Hozlau uzavřel 24. 1. 1677 a záznamem o této události také započal svou kroniku. Dcera Zuzana Terezie, narozená 10. 7. 1679, zůstala podle všeho jejich jediným dítětem. Václav Vilém, toužící zjevně po

synovi, zaznamenal totiž se smutnou rezignací již jen manželčin potrat z ledna roku 1681. Rodina Cetenských bydlela pravděpodobně na Novém Městě pražském a – soudě podle výběru dcerčiných kmotrů, mezi nimiž byli světící biskup Dlouhoveský, hrabě z Vrbna či manželka nejvyššího purkrabího, hraběte Martinice, – těšila se značné vážnosti. V červnu roku 1689 se Václav Vilém zřejmě stal očitým svědkem ničivého požáru pražského ghetta a zanechal o tom ve své kronice zajímavou zprávu. Opsal si též latinský překlad českého proroctví o šťastném panování císaře Leopolda I., za jehož autora byl všeobecně považován jezuita Martin Středa († 1649).⁴ Z rodinných událostí dále zaznamenal úmrtí svého tchána Kryštofa Hozlaura z Hozlau († 7. 5. 1686), jenž se údajně dožil devadesáti let,⁵ a tchýně Evy Sibily, rozené Sluzské z Chlumu († 4. 6. 1699); oba byli pohřbeni v novoměstském kostele sv. Kateřiny. V květnu roku 1701 se jednadvacetiletá Zuzana Terezie provdala za rytíře Norberta Františka ze Schwartzenwolffu⁶ a odstěhovala se do jižních Čech na jeho statek Veselíčko u Milevska. Již 17. února následujícího roku se pak na Veselíčku narodila manželům Schwartzenwolffovým první dcera, jménem Eleonora Františka. Také poslední Cetenského zápis, psaný zlatým inkoustem, zachycuje radostnou událost; 8. 9. 1704 přišel na svět vytoužený vnuk, Tadeáš Václav, a jeho děd a kmotr jej držel na rukou při křtu v kostele v Bernarticích. Václav Vilém Cetenský se dočkal ještě narození druhé vnučky; zemřel 7. 4. 1711 a pochován byl opět u sv. Kateřiny na Novém Městě pražském. Ovdovělá Anna Barbora poté zřejmě přesídlila k dceři na Veselíčko, kde 15. 10. 1720 zemřela a byla pohřbena v bernartickém kostele.

Po roce 1704 pokračovalo v rodinné kronice, kterou snad s sebou na Veselíčko vzala Anna Barbora Cetenská, postupně dalších pět členů rodiny. Snadno můžeme identifikovat písaře B, jímž byl Norbert František ze Schwartzenwolffu. Zřejmě dodatečně připojil záznam o úmrtí prvorozeného synáčka Jana Nepomuka Václava, který se narodil 19. 5. 1703 a zemřel po dvou týdnech dne 3. června; pochován byl opět v Bernarticích. Písař C, jímž by snad mohla být Anna Barbora Cetenská, zapsal poté narození dalších dvou „slečenek“ na Veselíčku, Ludmily Terezie (* 16. 9. 1709) a Terezie Barbory (* 14. 5. 1711); první z nich pokřtil v bernartickém kostele její příbuzný, premonstrát Alexius Schwartzenwolff. Stejný písař pořídil i záznam o úmrtí Václava Viléma Cetenského, zatímco ruka písaře D se objevuje roku 1720 v jediném zápisu o úmrtí Anny Barbory Cetenské.

Ve třetí generaci, kterou představují Tadeáš Václav ze Schwartzenwolffu a jeho tři sestry, se rodinná kronika uzavírá. Jeden z těchto sourozenců, písař E, zaznamenal úmrtí rodičů, Zuzany Terezie († 23. 2. 1736) a Norberta Fran-

tiška († 15. 4. 1757), který se dožil 84 let; oba byli pohřbeni v kostele Navštívení Panny Marie u premonstrátů v Milevsku. V té době ovšem již statek Veselíčko nepatřil Schwartzenwolffům, ale byl od roku 1751 v držení Chlumčanských z Chlumčan a z Přestavlk. Poslední pisatelkou rodinné kroniky (písařem F) se stala jedna z Cetenského vnuček, zřejmě buď Ludmila Terezie anebo její mladší sestra Terezie Barbora. Víme o ní, že se provdala za syna rytíře Antonína Chlumčanského a Johany Voršily, rozené Rozhovské z Krucemburku; mimo jiné se tak stala tetou budoucího pražského arcibiskupa Václava Leopolda, kterým rod Chlumčanských vymřel po meči.⁷ V literatuře se uvádí, že Antonín Chlumčanský, který sídlil od roku 1742 v Hořticích u Volyně, měl devět dcer a tři syny. Jan Václav vstoupil do řádu kajetánů, Antonín Josef, jenž je otcem již zmiňovaného Václava Leopolda, se oženil s Josefou Obyteckou z Obytec a syn František „záhy umřel“.⁸ Naše paní Chlumčanská by tedy mohla být Františkovou vdovou, která se již znovu neprovdala a žila s rodinou zemřelého manžela. S vedením rodinné kroniky začala v roce 1744 a pokračovala v něm až do roku 1769; celkem pořídila 12 záznamů. Zvolila si přitom dosti smutný úkol, protože zapisovala pouze úmrtí, a to v rodinách Chlumčanských, Schwartzenwolffů a s nimi spřízněných Ragerdsdorfů.⁹ Vedle skonu manželových rodičů, Antonína († 19. 5. 1744) a Johany Voršily († 2. 2. 1748), tak zaznamenala i úmrtí tří švagrových a nového pána na Veselíčku, švagra Antonína Josefa Chlumčanského († 23. 9. 1768). Zajímavý je i zápis o úmrtí hejtmána Prácheňského kraje, rytíře Jana Martina Běšína z Běšin (+ 6. 11. 1762),¹⁰ jenž byl pisatelce „milým a dobře přejícím přítelem“. Paní Chlumčanská přežila také svého bratra a starší sestru. Tadeáš Václav ze Schwartzenwolffu zemřel 26. 8. 1767 a byl pochován v kostele sv. Jakuba v Mezilesí. Eleonora Františka, provdaná Raesfeldová, zesnula 21. 1. 1769 a byla stejně jako její rodiče pohřbena u premonstrátů v Milevsku; zápisem o jejím úmrtí rodinná kronika končí.

Nevíme bohužel, jaké byly další osudy kroniky, kdy a jakou cestou se dostala do knížecí knihovny v Lobkowiczském paláci na Malé Straně. Kniha se nám dochovala v sametové vazbě, o níž mluví výše zmíněný inventář rukopisů Pražské lobkowiczké knihovny z roku 1842. Má lepenkové desky potažené vínovým sametem, zavazuje se dvěma páry textilních stuh téže barvy a je opatřena zlatou ořízkou. Knižní blok o rozměrech 19 x 15,5 cm sestává z 12 kvaternů a obsahuje 94 listů. Použitý papír pochází z produkce papírny v Benešově nad Ploučnicí; na dvojlistech se střídá značka dvouhlavého orla s korunovaným písmenem B.¹¹ V zapisování se, jak již bylo uvedeno, postupně vystřídal šest rukou. Titulem na první stránce, který zní „*Ein*

Familien–Denkbuch in böhm. Sprache“, však knihu zřejmě opatřili až v malostranském paláci. Lobkowiczký knihovník také otiskl na předešlých a několika stránkách heraldické razítko knížecí knihovny a nezapomněl ani vložit obvyklý papírový proužek s inkoustovou signaturou MS 516. Zbývá dodat, že cenu rukopisu odhadli v roce 1842 pořizovatelé inventáře na pouhých 5 krejcarů.

V pražské Universitní knihovně, kam se Pražská lobkowiczská knihovna dostala koupí v roce 1928, zůstala rodinná kronika rytíře Václava Viléma Cetenského nadále v zapomnění a na světlo ji vynesla až probíhající katalogizace. Dnes se tedy tato kronika může stát zdrojem nových informací pro českou genealogii a snad i přispět k prohloubení našeho poznání života a myšlenkového světa nižší šlechty v českých zemích na sklonku 17. a v první polovině 18. století.

PŘÍLOHA

Edice rodinné kroniky Václava Viléma Cetenského z Cetně z rukopisu Praha, Národní knihovna ČR, sign. XXIII E 93

Pro edici bylo užito transkripce podle pravidel, jež uvádějí Zásady popisu rukopisů. In: Sborník Národního muzea v Praze. Řada C – Literární historie, sv. XXVIII, 1983, č. 2, s. 81–87.

1v, písař A (Václav Vilém Cetenský z Cetně)

Léta Páně 1677 měsíce ledna 24. v neděli, na den svatého Timothea biskupa já Václav Vilém Cetenskej z Cetně¹² z vnuknutí Božího vzal sem sobě za mou milou choti a věrnou manželku urozenou pannu Annu Barboru Helenu, rozenou Hozlaurku z Hozlaur. Kterém[u]ž našem[u] manželstvu rač nám, Kriste Ježíši, Matičko Boží, svatej Jozefe, svý svatý požehnání dáti, abysme v bázni Boží, v dobrým zdraví, štěstí dlouhu spolu živi bejti mohli, Bohu ke cti a chvále a nám k potěšení, na sebe laskaví byli a po tomto bídným životě [ve] věčnej slávě vás společně chváliti mohli, Svatý, svatý, svatý prozpěvovali. K čemuž budiž nám nápomocen Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch svatý. Amen.

2r–v, písař A (Václav Vilém Cetenský z Cetně)

Léta Páně 1679 měsíce července desátého, na znamení Lva Pán Bůh a Matička Boží, svatej Jozef ráčili nápomocni bejti mej nejmilejší Anně Barboře k pivnímu dítěti, ceruše jménem Zuzana Terezia Elizabeta, že šťastně porodila mezi 4. a 5. hodinou ke dni. Kterejžto kmotrové ráčili bejti J[e]ho Milost] pan biskup Dlohoveskej¹³ a J[e]ho Milost] pan hrabě z Virbna,¹⁴ kmotry Jeho Excellence J[e]jí Milost] paní nejvyšší purkrabová,¹⁵ J[e]jí Milost] paní hrabinka z Virbnova¹⁶ a J[e]jí Milost] paní hrabinka z Virby.¹⁷

V zámetským kostele svatého Václava kaple jest pokřtěna na den svatý panny Markyty mučedlnice Páně. Kterejžto pivní ceruše dejž Pán Bůh a Matička Boží, též svatej Jozef svý svatý požehnání, aby v bázni Boží, v dobrým zdraví vyrostla ke cti a chvále Pánu Bohu a Matičke Boží, též svatému Jozefovi a nám rodičům k potěšení, toho jí z kruntu srdce mého vinšuji. K čemuž rač jí nápomocni bejti Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch svatý na věky požehnaný. Amen.

3r, písař A (Václav Vilém Cetenský z Cetně)

Léta Páně 1680 devátého Novembris z božské milosti znovu jest má nejmilejší Anna Barbora začala těhotná bejti, a to synáčkem. Od 1681 roku, 12. Januarii nato Pán Bůh ráčil jí spolu se mnou metličkou navštívit, že ten nosící plod potratila. Bohu se tak líbilo a vedle jeho svatý vůle se stalo, od kteréhož všechno dobrý pochází i zase k němu přichází. Za kterěz všeliké dobrodiní nám všem činící buď jeho svatý jméno na věky věkův chváleno. Amen.

7r, písař A (Václav Vilém Cetenský z Cetně)

Léta Páně 1686 7. máje urozený a statečný rytíř, pan Kryštof Hozlaur z Hozlauru šťastně usnul v Páně po poledni ve tři hodiny, majíce svého věku devadesáte let, mý nejmilejší paní její vlasní pantáta. Jehožto milé duši račiž milostiv býti, nejmilejší Spasiteli, Kriste Ježíši, a v počet svých vyvolených přijíti na svou svatou milost tak, aby mohl odpočívati [v] tvém svatém pokoji. Amen. Jeho tělo jest pochováno na Novým Městě u svatý Kateřiny v chrámě Páně.

7v, písař A (Václav Vilém Cetenský z Cetně)

Léta 1688 15. Martii, v pondělí po poledni v jednu hodinu usnul v Pánu urozený a statečný rytíř, pan Fridrich Ernst Cetenský z Cetně, můj nejmilejší pantáta, kterémuž bylo 72 léta. Jehož duši budiž Pán Bůh milostiv a rač jí přijíti do počtu svých vyvolených. Tělo pak jeho jest pochované v Praze na Novém Městě na Poříčí v kostele svatého Petra v bočném [?] sk[í]pku prostřed kostela. Kterémuž dej, Bože, lehké odpočívání a potomně šťastné a veselé z mrtvých zkríšení. Amen.

54v, písař A (Václav Vilém Cetenský z Cetně)

Léta Páně 1689 na den svatého Silveria, 20. měsíce června vyšel oheň v Kaprový ulici v nárožním domě U kantora, z kteréhožto ohně pošel takový hrozný oheň, že celé město Židovské shořelo. Odtad šel ten oheň až do Dlouhé střídy a k svatému Jakubu a v tom pořadí vedle vody až k Poříčkej bráně všechny domy položil a v nic obrátil. V tom ohni staroměstskejch nákladníkův 22 vyhořelo, na Novém pak Městě 12 jich pohořelo. Kostel pánův páterův paulánův též shořel, v kterémžto kostele krucifix visíce, kříž u něho až do nohou shořel, fikura pak v celosti zůstala bez porušení. Svatojakubskej kostel z kruntu i s klášterem [i] věžní zvony vyhořel. Všech svatých kostel a Svatého ducha též oba shořely, přitom ne svatého Haštala kostel. Při kterýmžto ohni mnoho Židův, dětí i žen, shořelo, křesťanův tím způsobem mnoho shořelo. Domův všech shořelo přes dva tisíce, kterážto škoda se počítá na několik milionů.

8r, písař A (Václav Vilém Cetenský z Cetně)

Léta Páně 1699 dne 4. měsíce června, ve čtvrtek ve 4 hodiny společne usnula v Pánu urozená paní Eva Sibyla Hozlaurová, rozená Sluská z Chlumu, mý nejmilejší vlasní pajmáma, svých let mající 74. Jejíž duši budiž Pán Bůh milostiv a rač ji přijíti do počtu svých vyvolených. Tělo její jest pochované u svatě Kateřiny na Novém Městě v chrámu Páně, před oltářem svatý Moniky, vedle svého nebožtíka pána. Kterejž, Bože, dej lehké odpočívání a šťastné veselé z mrtvých zkríšení. Amen.

3v, písař A (Václav Vilém Cetenský z Cetně)

Léta Páně 1701 z Boží vůle pojal sobě za svou nejmilejší choti urozený a statečný rytíř, pan Francn Norbert [ze] Schwortznwolffu, pán na Veselíčku, urozenou pannu Zuzanu Tereziji Elizabetu Cetenskou z Cetně, 11. máje, mou vlasní ceru. Kterejmž novým manželům v tom novém manželstvu rač Pán Bůh své svatě požehnání dáti, aby se jim vedle těla i duše ve všem dobře po všechny časy dobře vedlo, nám rodičům k potěšení. K čemuž rač dopomáhati Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch svatý na věky požehnaný. Amen.

4r, písař A (Václav Vilém Cetenský z Cetně)

Léta Páně 1702 17. Februarii ponejprve Pán Bůh ráčil urozenému a statečnému rytíři, panu Francovi Norbertovi Schwartzwolffovi, a jeho nejmilejší Zuzaně Tereziji Elizabetě Schwartzwolffovej, rozenej Cetenskej z Cetně, paní na Veselíčku, mej milej ceři, s ceruškou obdariti Eleonorou Františkou Jozefou. Kterej rač Pán Bůh dáti své svatě požehnání, aby rostla k jeho větší cti a slávě a sobě k duše spasení a nám všem k potěšení. K čemuž rač dopomáhati Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch svatý na věky požehnaný. Amen.

4v, písař B (Norbert František ze Schwartzwolffu)

Léta Páně 1703 19. Maii po půlnoci ráčil jest Bůh všemohoucí nás, Norberta Františka a paní Zuzanu Terezii Schwartzwolffovou, rozenou Zetenskou [!], s synáčkem potěšiti, kterýžto při křtu svatým tyto ména jest dostal; Joannes Nepomucenus Wenceslaus Josephus. Nebyvši jenom toliko dvě neděle živ, k Spasiteli svému z toho světa vykročic jest se odebral dne 3. Junii, kdežto se na věky [se] svým Stvořitelem radovati bude. Pochován v Bernarticích 5. Junii v kostele před velkým oltářem.

5r–v, písař A (Václav Vilém Cetenský z Cetně)

Léta Páně 1704 na den Narození Matičky Boží, 8. Septembris ráno mezi sedmou a osmou hodinou potřetí Pán Bůh ráčil urozenému a statečnému rytíři, panu Norbertovi Františkovi [ze] Schwortzenwolffu [a] na Veselíčku, a jeho nejmilejší Zuzaně Tereziji Schwortzenwolffovej, rozenej Cetenskej z Cetně, mej nejmilejší ceři, druhého synáčka dáti, jménem Juda Tadeáše Václav[a] Jozefa. Který byl pokřtěn [v] Bernarticích od pana děkana bechyňského. Kmotrové byli urozený a statečný rytíř, pan Jan Mladota na Zahradce,¹⁸ a já Václav Vilím Cetenský na rukou sem ho držel, totiž jeho dědek. Kmotry byly urozená paní Kateřina Schoffmonová, rozená z Telac, rozená z Ještětíc,¹⁹ a urozená

paní Maksta Litická, rozená Lipovská.²⁰ Kterémužto mému nejmilejšímu vnoučku a kmotru Pánbůh rač dáti svou svatou milost, aby k jeho větší cti a slávě Boží rostl, k jeho duši spasení a nám všem k potěšení.

5v, písař C

Léta Páně 1709 dne 16. Septembris, na den s. Lidmily vdovy, ráno v jednu štvrt na 8. hodinu Pán Bůh obdariti ráčil urozenému a statečnému rytíři, panu Norbertovi Františkovi Schwartzwolffovi a jeho nejmilejší paní Zuzaně Terezii Swartzenwolffovej [!], rozenej Cetenskej, slečenkou jménem Ludmilu Terezii, jejížto kmotrové byli vysoce urozená slečna Poxlina Tejřovská a urozená paní Maximiliana Litická, rozená Lipovská, též kmotr urozený a statečný rytíř, pan Hannibal Jan František Litický.²¹ Kterážto byla pokřtěna od velebného pána patera Alexiusa Schwartzwolffa [z] řádu Premonstrá[tského] v kostele bernatickém. Pán Bůh rač dáti jí svou s[vatou] milost, aby k větší cti a slávě Boží rostla, duši spasení a všem k potěšení.

8v, písař C

Léta Páně 1711 dne 7. Aprilis usnul v Pánu urozený a statečný rytíř, pan Václav Vilím Cetenský z Cetně [!], kterejžto pochovaný jest v chrámu Páně u s. Kateřiny na Novém Městě v Praze. Jehožto duši budiž Pán Bůh milostivej.

6r, písař C

Léta Páně 1711 dne 14. máje, na den Stoupení Páně, ráno okolo hodiny půl šestý narodila se slečenka Terezie Barbora Františka Joanna Nepomucká Josefa. Kterýžto byli kmotry urozená paní Anna Barbora Mladotová, rozená Renka,²² urozená slečna Františka Tonkovna et kmotr vysoce urozený pan Ferdinand Březovec. Pokřtěna pak od velebného pana faráře Bernardina Rirenschopffa bernartického. Pán Bůh rač jí dáti šťastný zrost, aby byla všem k potěšení.

9r, písař D

Léta Páně 1720 dne 15. Octobris usnula v Pánu urozená paní Anna Barbora Cetenská, rozená Hozlarka z Hozlar, kterážto pochována jest v chrámu Páně u svatého Martina v městečku Bernardic. Jejížto duši budiž Pán Bůh milostivej.

9v, písař E

Léta Páně 1736 23. Februarii usnula v Pánu urozená paní Zuzana Terezia Schwartzwolffová, rozená Cetenská z Cetně, kerážto pochována jest v chrámu Páně Navštívení Panny Marije kláštera milivského. Jejížto duši buď Pán Bůh milostiv. 57 let stará.

13v, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzwolffová)

Léta Páně 1744 dne 19. Maii mezi 11–tou a 12–tou hodinou v noci usnul v Pánu můj mně po všechny časy milostivě nakloněný pan tchán, vysoce urozený a statečný rytíř, pan Antonín Chlumčanský z Přestavku a Chlumčan, toho času pán na Hošticích. Kteréhožto tělo odpočívá v chrámu Páně volyňském. Jemužto milosrdný Pán Bůh veselé zmrtvýchvstání račiž popřítí. Amen.

9v, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzewolffová)

Léta Páně 1744 15. Novembris usnula v Pánu paní Leopoldina Ragerzdorffová,²³ rozená Schwartzewolffová, kterážto pochována jest v chrámu Páně střezomirském. Jejížto duši všemohoucí a milosrdný lehké odpočinutí a potomně veselé zmrtvýchvstání račiž popřítí. Amen.

14r, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzewolffová)

Léta Páně 1746 dne 21. Decembris usnula v Pánu moje milá paní švakrová, vysoce urozená paní Anna Strániková z Kopidlna, rozená Chlumčanská z Přestavku a Chlumčan,²⁴ tělo pak její jest pochováno v Bechyni v chrámu Páně klášterském velebných pánů, pánů páterů františkánů. Jížto dobrotivý a milosrdný Pán Bůh odpočinutí lehké račiž popřítí. Amen.

14v, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzewolffová)

Léta Páně 1748 dne 2. Februarii usnula v Pánu moje mně vždy milostivě nakloněná paní tchýně, vysoce urozená paní Joanna Voršila Chlumčanská, rozená Rozhovská z Krucemburku, tělo pak její jest pohřbeno v chrámu bukovnickém. Jížto milosrdný a dobrotivý Pán Bůh veselé zmrtvýchvstání račiž popřítí. Amen.

13r, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzewolffová)

Léta Páně 1748 dne 23. Februarii usnula v Pánu moje milá paní švakrová, vysoce urozená paní Antonia Dubská svobodná paní z Wittenau, rozená Chlumčanská z Přestavku a Chlumčan, tělo pak její pochováno jest v chrámu Páně pičinském.²⁵ Jížto milosrdný a dobrotivý Pán Bůh odpočinutí lehké račiž popřítí.

10v, písař E

Léta Páně 1757 15. Aprilis usnul v Pánu urozený a statečný rytíř, pan Norbert [ze] Schwartzewolffu, bejvalý pán na Veselíčku, můj otec. Leží v chrámu Páně Navštívení Panny Marie kláštera milivského vedle své paní, můj nebožky matky. Jehožto duši buď Pán Bůh milostiv. 84 léta své starosti měl.

15r, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzewolffová)

Léta Páně 1762 dne 3. Februarii z tohoto bídného světa vykročil mý, již dřívěj v Pánu odpočívající paní švakrový pan manžel, pan Jan Petr Straník z Kopidlna,²⁶ tělo pak jeho jest položeno v Bechyni v chrámu Páně farním. Kterémužto milosrdný a dobrotivý Pán odpočinutí lehká račiž popřítí. Amen.

15v, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzewolffová)

Léta Páně 1762 dne 14. Martii odebrala se na věčnost moje milá paní švakrová, vysoce urozená paní Jozefa Radecká svobodná paní z Rače, rozená Chlumčanská z Přestavku a Chlumčan,²⁷ tělo pak její jest pochováno v chrámu Páně.²⁸ Jížto milosrdný a dobrotivý Pán Bůh lehké odpočinutí a veselé zmrtvýchvstání račiž popřítí. Amen.

16r, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzewolffová)

Téhož léta 1762 6. Novembris usnul v Pánu můj milý a dobře přející přítel, vysoce urozený a statečný rytíř, pan Jan Martin Běšín z Běšin,²⁹ skutečný královský krajský

hejtman královského kraje Prácheňského, kterýžto teď jmenovaný a dřívěj Berounský kraj skrze dvacet let zběhlých spravedlivě a dobrotivě řídil. Tělo pak jeho jest pochováno v královském městě Písku v chrámu Páně děkanským. Jemužto milosrdný a dobrotivý Pán Bůh lehké odpočinutí račiž popřítí. Amen.

10r, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzewolffová)

Léta Páně 1766 4. Martii usnul v Pánu Joann Wentzl z Ragerzdorffu,³⁰ karnet při slavném regimentu Currassirském Anhalt–Zakbst, kterýžto pochován jest v chrámu Páně.³¹ Jehožto duši všemohoucí a milosrdný Pán lehké odpočinutí račiž popřítí. Amen.

10v, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzewolffová)

Léta Páně 1767 dne 26. Augusti ve středu o půl sedmý hodiny navečer usnul v Pánu můj milý bratr, urozený a statečný rytíř, pan Thadaeus Wenceslaus Jozef ze Schwartzewolffu, počítaje věku svého 63 léta. Tělo pak jeho jest pochováno v Mezilesí v kostele svatého Jakuba před oltářem s. panny Barbory. Kterémužto Bůh všemohoucí a milosrdný lehké odpočinutí a potomně veselé zmrtvýchvstání račiž popřítí. Amen.

17r, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzewolffová)

Léta Páně 1768 dne 23. Septembris z tohoto světa na věčnost se odebral můj milý pan švakr, urozený a statečný rytíř, pan Antonín Josef Chlumčanský z Přestavku a Chlumčan, pán na Veselíčku. Tělo jeho jest pochováno v chrámu Páně bernardickým. Jemužto milosrdný a dobrotivý Pán Bůh lehké odpočinutí a veselé zmrtvýchvstání račiž popřítí.

11r, písař F (paní Chlumčanská, rozená Schwartzewolffová)

Léta Páně 1769 dne 21. Januarii v sobotu mezi druhou a třetí hodinou po polednách usnula v Pánu moje milá sestra, paní Eleonora Raesfeldová, rozená ze Schwartzewolffu, počítaje věku svého 67 let. Jejížto tělo odpočívá v Milivsku v chrámu Páně klášterském velebných pánů kanovníků řádu Premonstr[átského]. Jejížto duši všemohoucí a dobrotivý Pán Bůh odpočinutí lehké račiž popřítí. Amen.

* * *

Poznámky

¹ K dějinám této knihovny srv. naposledy Jaroslava Kašparová, Prager Lobkowitz'sche Bibliothek, in: Handbuch deutscher historischer Buchbestände in Europa. Hg. von Bernhard Fabian. Band I,1. Tschechische Republik, Prag. Teil 1. Bearb. von Vlasta Faltysová und Pavel Pohlel. Redaktion Claudia Blum. Hildesheim – Zürich – New York 1999, s. 135–137 (zde i starší literatura).

² Srv. OSN. Díl V. Praha 1892, s. 332.

³ Viz Antonín Rybička, Příspěvky genealogické, Památky archaeologické a místopisné 8, 1868–1869, Praha 1870, sl. 615–617.

- ⁴ Opis na fol. 49r–v. Proroctvím se zabýval Ferdinand Menčík, P. Martin Stredonius (Středovský), *Vlast. Časopis pro poučení a zábavu* 5, 1888–1889, s. 342–343; k Martinu Středoví sr. Anna Fechtnerová, *Rektoři jezuitské koleje na Starém Městě pražském od roku 1556 do roku 1773*. (Bio-bibliografický nástin), *Miscellanea oddělení rukopisů a vzácných tisků* 3, 1986, s. 91–92.
- ⁵ K rodu Hozlaurů z Hozlaur sr. OSN. Díl XI. Praha 1897, s. 718; tento člen zde není uveden.
- ⁶ K české rytířské rodině Schwartzenwolffů sr. Ernst Heinrich Kneschke, *Neues allgemeines Deutsches Adels-Lexicon*. Band VIII. Leipzig 1930, s. 391 a J. Siebmacher s *Grosses Wappenbuch* Band 30. Die Wappen des böhmischen Adels. Neustadt an der Aisch 1979, s. 29, tab. 24.
- ⁷ Václav Leopold Chlumčanský (15. 11. 1749 Hořovice u Volyně – 14. 6. 1830 Praha) byl v letech 1802–1815 litoměřickým biskupem a od roku 1815 arcibiskupem pražským – sr. Milan M. Buben, *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*. Praha 2000, s. 119–121; zde je ovšem babička Johana Voršila Rozhovská z Krucemburku mylně uvedena jako arcibiskupova matka.
- ⁸ Sr. OSN. Díl XII. Praha 1897, s. 248.
- ⁹ K české rytířské rodině Ragersdorfů sr. Ernst Heinrich Kneschke, *Neues allgemeines Deutsches Adels-Lexicon* Band VII. Leipzig 1930, s. 325 a J. Siebmacher s *Grosses Wappenbuch* Band 30. Die Wappen des böhmischen Adels. Neustadt an der Aisch 1979, s. 23, tab. 19.
- ¹⁰ Snad je totožný s Janem Martinem ze svučické větve, který se oženil s Annou Marií z Říčan, – sr. OSN. Díl III. Praha 1890, s. 897.
- ¹¹ Několik variant tohoto dvoučlenného filigránu uvádí František Zuman, *České filigrány XVII. století, Památky archeologické* 35, 1927, s. 443–444.
- ¹² Václav Vilém a jeho potomci užívají střídavě těchto podob svého jména; Cetenský z Cettně, Czetenský z Czetně a Czetenský z Czettně. V edici bylo psaní jména sjednoceno podle platného úzu.
- ¹³ Nepochybně Jan Ignác Dlouhovský z Dlouhé Vsi (1638–1701), od roku 1679 světící biskup a generální vikář pražské arcidiecéze, básník a hagiograf, – sr. *Lexikon české literatury*. Díl I. Redakce Vladimír Forst. Praha 1985, s. 554–555.
- ¹⁴ Pravděpodobně se jedná o královského místodržícího, Jana Františka hraběte z Vrbna (1634–1705), jehož druhou manželkou byla Terezie Františka z Martinic, – sr. OSN. Díl XXVI. Praha 1925, s. 1018.
- ¹⁵ Nejvyšším purkrabím byl v letech 1651–1685 Bernard Ignác hrabě z Martinic, mělo by tedy jít o jeho druhou manželku, Zuzanu Polyxenu Holickou ze Šternberka, – sr. František Palacký, *Přehled současný nejvyšších důstojníků a ouředníků zemských i dvorských ve království Českém, od nejstarších časů až do nynějška*. Praha 1832, tab. IV a OSN. Díl XVI. Praha 1900, s. 920.
- ¹⁶ Viz poznámku 14.
- ¹⁷ Zřejmě je míněna neidentifikovaná hraběnka z Vrtby, pravděpodobně s křestním jménem Alžběta.

- ¹⁸ Jde o Jana Viléma Mladotu ze Solopisk († c. 1710), majitele statku Zahrádka u Milevska, jehož druhou manželkou byla Anna Barbora Rennová, – sr. OSN. Díl XVII. Praha 1901, s. 452.
- ¹⁹ V originále psáno Tellacz. Pocházela zřejmě z rodu Talacků z Ještětic, s nímž byli Cetenští spřízněni, – sr. OSN. Díl XXV. Praha 1906, s. 49–50.
- ²⁰ Pocházela pravděpodobně z rodu Lipovských z Lipovice a provdala se do rodiny Litických ze Šonova – sr. OSN. Díl XVI. Praha 1900, s. 76–77 a 164.
- ²¹ Zřejmě člen rodu Litických ze Šonova – sr. OSN. Díl XVI. Praha 1900, s. 164.
- ²² Viz poznámku 18.
- ²³ Viz poznámku 9.
- ²⁴ Anna Marie Chlumčanská se roku 1729 provdala za Jana Petra Stráníka z Kopidlna, který držel statek Kamenná Lhota u Borotína, – sr. OSN. Díl XII. Praha 1897, s. 248 a OSN. Díl XIV. Praha 1899, s. 771–772.
- ²⁵ Antonie Josefa Chlumčanská se roku 1733 provdala za Maxmiliána Josefa Dubského z Vitiněvsi, majitele statku Pičín na Berounsku, – sr. OSN. Díl XII. Praha 1897, s. 248 a OSN. Díl VIII. Praha 1894, s. 103.
- ²⁶ Viz poznámku 24.
- ²⁷ Josefa Anna Chlumčanská se roku 1726 provdala za Františka Ferdinanda Radeckého z Radče (1705–1750), pána na Růžené, – sr. OSN. Díl XXI. Praha 1904, s. 24.
- ²⁸ Údaj schází, pouze vynecháno místo
- ²⁹ Viz poznámku 10.
- ³⁰ Viz poznámku 9.
- ³¹ Údaj schází, pouze vynecháno místo.

Použité zkratky

OSN – Ottův slovník naučný

FAMILY CHRONICLE OF VÁCLAV CETENSKÝ OF CETEŇ AND HIS DESCENDANTS FROM THE PERIOD 1677–1769 IN THE MANUSCRIPT XXIII F 93

Milada Š v o b o d o v á, National Library of the Czech Republic

Preserved in the National Library of the Czech Republic since 1928, the manuscript XXIII F 93 comes from the former manuscript collection of the Prague Lobkowitz Library. It could not be discovered and examined before the cataloguing of the collection began. The manuscript contains a Czech-

written family chronicle, kept for the duration of three generations. It records the career of members of Czech knight families: the Cetenskýs of Ceteň, the Hozlauer of Hozlau, the Schwarzenwolffs, and the Chlumčanskýs of Přestavlky. It was Václav Vilém Cetenský of Ceteň (+ 1711) who initiated the chronicle on the occasion of his wedding with Anna Barbora Hozlaurka of Hozlau in 1677; at that time the Cetenskýs lived in the New Town of Prague. Their daughter Zuzana Terezie married Norbert František of Schwarzenwolff in 1701 and her descendants settled on a farm Veselíčko near Milevsko in South Bohemia later. Václav Vilém closed his records in 1704, but other five family members kept the chronicle until 1769. The chronicle's last woman writer was a granddaughter of Cetenský, who married one of Antonín Chlumčanský of Přestavlky's son, holder of Hoštice near Volyně.

The whole chronicle is published as part of this study.

Translated by Jaroslava Nováková

NĚKOLIK POZNÁMEK O RUKOPISU „BUCH DER HEILIGEN DREIFALTIGKEIT“ V LOTYŠSKÉ NÁRODNÍ KNIHOVNĚ V RIZE

Alena R i c h t e r o v á, Národní knihovna České republiky, Praha

Před několika lety publikoval náš přední znalec esoterické literatury Ivo Purš zásadní článek o ikonografické symbolice traktátu „*Kniha svaté Trojice*“. Článek otištěný v našem předním periodiku věnovaném kodikologii¹ a vysoce hodnocený v anotaci publikované v prestižním zahraničním bulletinu po delším mlčení opět upozornil na obor, který jako „kuriosum“ u nás dlouho zůstával stranou vážného vědeckého zájmu.

Vedle výčtu nejdůležitějších rukopisných verzí dochovaných ve významných světových sbírkách uvedl na světlo dosud neznámou rukopisnou variantu traktátu, nalezenou mezi rukopisy Archivu hl. města Prahy² a to v rukopise, který datoval do poloviny 15. století, přičemž vazba je hodnocena jako podstatně mladší: z přelomu 16. a 17. století. V pražském rukopise se jedná zatím o jediné známé dochování traktátu u nás, protože však většina celostránkových ilustrací byla ze svazku hrubým způsobem odstraněna, je dílo dochováno neúplné.

Informace o tomto významném traktátu, který spojuje alchymistické postuláty s religiózní mystikou, uvedl do odborné literatury poprvé H. Peters již v roce 1893.³ Později byla publikována řada dalších prací autorů německých a francouzských, kteří věnovali značnou péči shromáždění údajů o všech dochovaných exemplářích díla, jejich textové komparaci, členění do textových skupin a jejich filiaci.⁴

Dosud bylo zjištěno šestnáct rukopisů obsahujících kompletní text, dále jedenáct rukopisů s neúplným textem včetně onoho výše zmíněného pražského rukopisu a dva překlady do latiny. Sedmáctý rukopis, který měl obsahovat úplnou verzi díla, byl před válkou uložen v Hamburku (Staats- und Universitätsbibliothek, Cod. alchim. 186). Ve zmatcích při evakuačních přesunech na konci války však byl spolu se stovkami dalších vzácných svazků ztracen a není o něm nic známo⁵.

Další rukopis tohoto traktátu, který obsahuje jeho úplný text a všechny doprovodné ilustrace a není dosud v literatuře znám, jsem našla v Rize. Při služební cestě do lotyšské Národní knihovny jsem měla možnost krátce prohlédnout rukopis, který byl v lístkovém katalogu cizojazyčných rukopisů